

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

17. Non frustra dantur praecepta, consilia, exhortationes, correptiones ijs qui gratia sufficiente destituti sunt. Absurdum quod homini post lapsum Deus illam gratiam debeat, & quare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

sed iudicio Dei retribuente incredulitati eius debitam penam, scilicet ut obtemperare non posset, ac nihil aliud nisi malum posset operari; sicut illi qui libero arbitrio credidit, retribuitur ut per gratiam tanquam donum Dei operetur bonum. Nam istam comparationem adijcit quando dicit: *Sicut enim in ijs quos elegit Deus, non opera, sed fides liberi arbitrii inchoat meritum, ut per manus Dei bene operentur, sic & in ijs quos damnat, infidelitas & impietas liberi arbitrii qua nolunt credere, inchoat poena meritum, ut per ipsam penam etiam male operentur.*

Ex quibus patet Augustinum ex illo jam dicto errore suo revocare totam seriem bonorum operum ad fidem tanquam ad meritum liberi arbitrii nostri. Nam uti dixerat: *Libero arbitrio habet homo ut credat liberatori suo.* Et est contrario totam seriem malorum operum, quæ ex obduratione sequuntur, ad infidelitatem illam primam, qua nolunt credere; tanquam ad meritum liberi arbitrii. Reliqua vero opera sive bona sive mala, non tam vult esse nostra, quam divini muneris, & supplicij, quo bona opera, & mala ex promerito divinæ gratiæ beneficio, & obdurationis iudicio consequuntur.

Hinc jam elucet verborum illorum intellectus quæ nobis opposita, & jam citatis intertextæ sunt: *Non ergo hoc illi Pharaoni imputatur, quod tunc non obtemperavit, quando iudem obdurato corde obtemperare non poterat, sed quia dignum se præbuit, cui cor obduraretur priori infidelitate.* Non vult enim significare quod non fuerit ei imputata tanquam peccatum illa inobedientia, quam in eo gravissimè Scriptura reprehendit; sed quod non fuerit ei imputatum tanquam liberum, seu tanquam meritum liberi arbitrii, illo libertatis genere, quod liberæ voluntatis motum, nullo supplicio cogente vel gratia dante provocatum sonat. Nam quando gratia vel supplicium facit facere voluntatem, actus qui sequitur non est liber Augustino, illo libertatis genere, nec fit per liberum arbitrium, tanquam per id quod impellit & flectit ad velle voluntatem, sed per gratiam vel per supplicium. Sic enim seipsum statim explicat, quando dicit, quod post fidei meritum, quod est liberi arbitrii, per manus Dei bene operantur; & post meritum infidelitatis, quod similiter est liberi arbitrii, per ipsam penam etiam male operantur. Et

rursum, quando dicit, quod illa misericordia qua Deus facit bonum operari, procedenti merito fidei tribuitur, & ista obduratio procedenti impietati, ut & bona per donum Dei operetur, & mala per supplicium: Neutrum videlicet per liberum arbitrium quod post illud donum Dei & supplicium non est amplius liberum, eo qui jam explicatus est libertatis modo: quamvis liberum ei fuerit, ut sola libertate sua crederet & non crederet, neque gratia donante credendi voluntatem, neque supplicio non credendi. Nam hoc sibi vult illa adverbativa, quam statim adijcit: *Cum tamen homini non auferatur liberum voluntatis arbitrium sive ad credendum Deo, ut consequatur, nos misericordia, sive ad impietatem, id est, incredulitatem, ut consequatur nos supplicium.* Hoc sibi vult & illud quod ante discursus illius inchoationem præmiserat, & refutando falsum esse demonstraverat, quod quidam putarent, *Paulum ab illo libero voluntatis arbitrio, quo promeremur Deum bono pietatis, id est, credulitatis; vel malo impietatis, id est, incredulitatis, offendimus: hoc est, eum abstinuisse libertatem credendi & non credendi.* Negat enim hoc exserte, utpote quos ad credendum & non credendum liberum voluntatis arbitrium habere profiteretur, non tamen liberum ad bene operandum, quod munus gratiæ omnibus largiri debet, neque semper liberum ad malè operandum quod in quibusdam ad malè operandum ex obdurationis supplicio captivatum est. Hæc meo iudicio est vera germanaque loci illius explicatio, principijs Augustini omnibus conformissima; quæ quamvis falsa sint & ab ipso retractata, eo quod arbitrium, post peccati originalis infirmitatem, non magis liberum sit ad credendum quam ad operandum, sed utrumque per spiritum fidei & charitatis dari debeat; neque minus prima infirmitas, quam obduratio ex peccati originalis supplicio consequatur, genuinam tamen Augustiniam sensus expositionem continent. Quæ si quis meliorem invenit, gratulor, & si eam scire meruero, ex animo gratias agam; dimmedo tamen non ex ea confici velit, non imputari obduratis peccata sua, quæ Deo non obtemperando committunt. Hoc enim scio perpetuæ constantique sancti Anustius doctrinæ repugnare.

Ibid.

CAPVT XVII.

Non frustra dantur præcepta, consilia, exhortationes, correptiones ijs qui gratia sufficiente destituti sunt. Absurdum quod homini post lapsum Deus illam gratiam debeat, & quare.

SED addunt aliud frustra fore præcepta, frustra consilia, frustra exhortationes atque correptiones nisi gratia sufficiens omnibus detur. Nam huiusmodi præcepta, consilia & exhortationes non peccandi

& bene vivendi & convertendi sese ad Deum vivum ad omnes pertinent, quibus tamen bene uti nemo sine gratia sufficiens potest. Quis igitur istorum stimulorum usus fuerit, quorum usus non potest sequi?

Respon-

Respondetur præceptum consilium & huiusmodi nihil aliud probant, quam non esse solum Deum aut gratiam que operetur. Si enim solus Deus aut gratia operaretur, id quod præcipitur frustra diceret, convertimini, bene vivite, operamini, &c. Significatur igitur esse in homine liberum voluntatis arbitrium, sine quo non possunt ea, ad que præcepto, consilio, hortatione, suasionem, correptione stimulantur, impleri; qua de re & nos alio in loco quædam diximus que videri possunt. Ratio quippe præcepti aut consilij &c. nullo modo inferat aut supponit id quod proponitur, sola libertate non adjuvata posse fieri, vel subinde auxilium que debet fieri esse in hominis potestate. Itaque nunquam aliud ex præcepto colligit Augustinus, quam id quod præcipitur non fieri sine libero voluntatis arbitrio; seu quod idem est, possibile esse, ut id quod præcipitur, actu liberi arbitrij impleatur. Nam in Epistola ad Valentinum: Nisi libero arbitrio intellexerimus de his præceptis non nobis præcipere dicitur scriptura: intelligite ergo qui missos estis in populo, & frustra aliquando sapite. In ipso quippe quo præceptum & imperatum est, ut intelligamus actu propriam obedientiam nostram requirit, que nulla potest esse sine libero arbitrio. Et in Epistola secunda quam ad eundem Valentinum scripsit, non esse liberam arbitrium, non diceretur: Rectas causas fac peccatis tuis. Et in ipso libro de gratia & libero arbitrio, cum plurima præcepta protulisset: Innumerabilia, inquit, ratio quid ostendant nisi liberam arbitrium voluntatis humane. Et ibidem superius: Ipsa divina præcepta homini non prædesse, nisi haberet liberam voluntatis arbitrium, quo ea faceret, hoc est, quo liba faceret, ad promissa premia perveniret. Et hoc primo de concupiscentia & concupiscentia: Unde intelligimus cum hæc præcipiuntur ut fiant, nihil aliud ostendi quam inesse nobis oportere ad hæc accipienda & habenda etiam propriam voluntatem. Quod significat Augustinus nihil aliud præcepto indicari homini, quam eam cui præcipitur, velle debere, seu adhibere debere, nuntium suæ voluntatis, sine qua præceptum fieri nullo pacto potest. Eadem autem & consilij, & admonitionis, & hortationis, & suasionis, & corruptionis est ratio. An autem ista per alterius adiutorium debeant, & an istud ratio sit, & in hominis potestate, vel non sit, præceptum neque assentit neque negat.

Quapropter quando sanctus Augustinus à Pelagianis eodem præceptorum telo petebatur, ut ea possibilia esse fateretur: fateretur quidem esse possibilia per gratiam Dei, nunquam tamen admisit quod peccatores volunt, illam gratiam semper præsentem esse, sed solum esse possibilia, quia Deus adjuvando hoc facere potest, vel esse possibilia si adsit gratia adjuvantis Dei. Qua de re supra testimonia quædam deimus, & ex alijs locis non est difficile producere. Respondemus, inquit, vitari posse peccatum, si gratia veniat sinocur, gratia Dei &c. Quod nihil aliud significat quam præceptum vitandi peccatum posse per liberum arbitrium

fieri, si gratia adjuvetur. Et de præcepto charitatis implendo loquens, & tanquam vitari, inquit, potest peccatum, quod committitur, carente caritate que requiritur, non quando voluntas superbia laudatur, sed quando humilis adjuvatur. Hoc est, si humilis adjuvatur. Et in Enchiridio ad Laurentium: Si autem respexerit Deus ut ad implenda que mandat adjuvare credatur. Cuiusmodi conditionalibus sæpe videtur ad significandum præcepta ab homine impleri posse, si Deus per gratiam iuvet. Et è contrario vicissim sæpe docet, præcepta non nisi transgressionem operari, si non adjuvet Deus, qua de re latius supra diximus. Itaque subinde vim præcepti & gratiæ distinctè explicat, & nihil aliud præcepto tribuit quam ut rem per liberam arbitrium fieri oportere demonstret: Ideo hæc & non præcipiuntur, & dona Dei esse monstrantur, ut intelligamus, quod & nos ea faciamus, & Deus facit ut illa faciamus.

Quapropter quamvis homini desit gratia sufficientis, qua præcepta possit implere, non propterea dicendum est, frustra esse præcepta, consilia, monitiones, habent enim ulum suum non contemnentium, qui proprie signis competit, nempe significandi homini, quid ab eo fieri debeat per propriam voluntatem, ut si forte possit laici, quod iubetur, si non possit infirmitatem propria culpa contrariam doleat, oreque pro virtutibus impetrandis.

Itaque prima utilitas quam Augustinus præceptis tribuit, illa est ut sciat homo, quid tibi faciendum sit, neque peccatis suis prætexat ignorantiam, dicens se necesse esse quid à se peteret Deus: Dominum, inquit, ostendit non solum a quo male declinamus & quod bonum faciamus, quia solum potest legi littera, verum etiam adjuvans ut declinamus a malo, & faciamus bonum, quod nullus potest sine gratia. Et ne quis eam semper adjuvare arbitretur, salubriter addit: Quis si desit, ad hoc lex desit, ut reos faciat & occidat. Et in eodem libro paulo post: O homo in præceptis cognosce quid debeas habere in correptione, cognosce tuo te vitio non habere. Et in libro de dono perseverantia: Ne prædestinationis prædicatione in peccata est prædicatione sed perseverantia postea, & propterea ut quod oportet amant, & quibus datum est ut obediant. Et in ieremias: Ad divina præcepta iustitiae hortati sunt, ut qui haberent dominum obedientem, quibus iustis obedendum esset, audirent. Hic est ergo fructus Præcepti, ut homo sciat, quid tibi agendum sit, & quo se debeat voluntas alioquin cæca convertere: fructus Consilij ut sciat, quid ex pluribus præstet eligere: fructus admonitionis, ut quod sciebat, recordetur esse faciendum; fructus hortationis, ut sciat, quanti interit, quam magnum, quam utile, quam honestum sit facere, quod novit esse faciendum: fructus correptionis, ut quemadmodum dicit Augustinus, sciat se suo vitio non habere, hoc est, ut sciat vitium suum esse quod non fecerit.

Secunda utilitas est, ut si homo simul cum præcepto faciendi gratiam acceperit, faciat quod præcipitur, Deoque gratias agat: sin autem

File lib. 4. de statu nat. l. 24

Epist. 2. ad Valent.

Epist. 2. ad Valent.

Lib. de grat. & lib. arb. cap. 2.

Lib. de imp. cap. 3.

Lib. de perf. us. c. 2.

cap. 6.

In Enchirid. c. 118.

File super.

Lib. de pre. c. 10. c. 11.

Id. de cor. c. 11.

Lib. de con. c. 11.

Id. de do. c. 11.

Id. de con. c. 11.

Id. de con. c. 11.

Handwritten marginal note in Latin script.

autem non acceperit, precepto admonitus sentiat infirmitatem suam, ut illo sensu sua infirmitatis, velut adiutorio quodam adjutus, ad implorandum adiutorium gratiae stimuletur. Quae de re superius diximus, cum de lege tractaremus. Hic unus aut alter sufficit Augustini locus. Nam inde est illud Augustini: *Ipsa lex in hoc adiutorium data est illis, qui ea legem utuntur: ut per illam sciant, vel quid infirmitatem acceperint, unde gratiae agant, vel quid adhuc eis desit quod instanter petant.* Quod in verbo modo inferius dicit: *Iuber ideo ut facere iussa coram, & nostra infirmitate sub lege fatigati, adiutorium gratiae postulare noverimus; & si quid facere poterimus operis boni, ei qui adiuvat non simus ingrati.* Quia, ut statim adijcit: *Etsi possit, accepta videlicet iam gratia, antiquam petat, quid ei prodest, nisi illi agat gratias ex eo quod potest, a quo petendum est, quod nondum potest?* Et in libro de Correctione & gratia:

Ad hoc eis ostenditur quid agere debeant, ut quantum ad id agunt, sicut agendum est; id est, cum dilectione & delectatione iustitia, suavitatem quam dedit Dominus (id est, gratiam) ut terra eorum daret fructum suum, accepisse se gaudeant. Quando autem non agunt, sive omnino non faciunt, sive non ex charitate faciunt, ostent ut quod nondum habent, accipiant. Et libro primo contra Iulianum operis imperfecti preliis: *Convenit autem Scriptura plerumque hominis voluntatem, precipiendo videlicet, consulendo monendo, hortando corripendo, ut quod non habet, & NON POTEST, ADMONITVS SENTIAT, & ab eo a quo sunt bona omnia, indigens poscat.* Quod autem hoc sibi velit, quod precepto admonitus se non posse sentiret, statim explicans subiungit: *Propterea ergo per Prophetam dictum est: SI NOLVERITIS, & non audieritis me, gladius vos comedet; & cetera huiusmodi, ut cum invenissent in se ipsis vitiosas cupiditates ad propellendum in malum, serrent a quo deberent postulare auxilium. Praeceptum est enim instar tacitae cuiusdam interrogationis, qua liberum hominis arbitrium quodammodo exploratur, quantum ad faciendum praecipitum viribus polleat, quasi homini a Deo diceretur, Tu viribus tuae voluntatis seu potius vanitatis inflatus, te satis fortem firmumque putas, ut impleas quod praecipio, dum modo agnovis voluntatem meam: ecce quod iubeo age, experire vires arbitrij tui. Hoc enim idcirco iacit Deus, ut detumescere fastu, gratiae sufficiens a se largiendae capax fiat: Demonstranda enim fuerat, inquit Augustinus, homini factus languor eius, cui contra iniquitatem suam, nec praecipitum sanctum & bonum profuit, quo magis aucta est iniquitas quam minuta, quandoquidem lex subintravit ut abundaret delictum, ut eo modo convictus ut que confusus, videret non tantum Doctorem sibi necessarium, sed etiam adiutorem Deum. Et praepatori suo succidens sanctus Prosper: Nec ob aliud unquam datur praecipitum, nisi ut queratur praecipientis auxilium. Quam diversa sit ista doctrina, & quam ex diametro repugnans eorum imaginationibus, qui divinae severitatis & aeternitatis ad*

perficiendos homines profusus imperiti, nil nisi gratias sufficientes ubique praesentes imaginantur, ipsa verborum facies per se clamat, & late supra demonstravimus & in eodem loco subiicit, cum statim inter illos ipsos, quibus ista & huiusmodi a Dei ministris generatim dicebantur, dicit: *Plures fuisse quos obduratione & desertione indicaverat dignos occulto iudicio, iusto tamen.* Et plurimis alijs locis disertè tradit non solum inculcando, quod lex ipsa SINE GRATIA NON NISI PRAVARICATORES faciat; & quod non solum, *Nemo possit declinare a malo & facere bonum sine spiritu gratiae, sed etiam quod, si illa desit, ad hoc lex adit, ut reos faciat & occidat;* Imò verò quod si gratia desit, videamus etiam obesse doctrinam. *Quis ita procax & perversa esse possit, ut cum qui talia in omnibus libris suis docet, allerat sensibile illam gratiam sine qua legem dicit inflammasse concupiscentiam, praevagationes majoresque doctrinae inimicos effecisse, quatenus per ipsas praevagationes ad gratiam non solum habendam, sed vel agnoscendam accerteretur omnibus donatam esse omnibus assuetis.*

Tertia utilitas est, ut non solum sciant tam boni quam mali quid sibi faciendum sit, sed etiam qui non faciunt, sint inexcusabiles: Ideo data sunt praecipitum, ut homo excusationem de ignorantia non haberet. Nam idcirco & Chrysostomus Dominus de Iudeis dicit: *Si non venissem & locutus es fuisset peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo, illo videlicet, quo cum audissent eum, non crederunt in eum; & ex illi in redulitate crucifixerunt eum.* Et Apostolus ad Romanos dicit eos inexcusabiles esse quibus manifestata per creaturam veritas innotuerat. *Quomodo dicit inexcusabiles, nisi de illa excusatione, qua solet dicere humana superbia: si scissem, fecissem, ideo non feci quia nescivi. Aut si iurem, facerem ideo non facio, quia nescio. Haec eis excusatio tollitur, quando praecipitum datur, vel scientia non peccandi manifestatur.* Itaque per praecipitum cognitionem fiunt inexcusabiles peccatores, non tam iudicio Dei quam suo. Dei enim iudicio etiam illi inexcusabiles sunt, qui lege non audita ignorando peccaverunt. Nam ut idem docet: *Dei iustitiam iudicium nec illis parcat qui non audierunt. Quicumque enim sine lege peccaverunt sine lege peribunt.* Cujus divinae severitatis ratio est, quia & ipsa ignorantia in eis qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est, in eis autem qui non potuerunt, poena peccati, quo tota hominis posteritas inquinata iustissimaque caecitatis poena punita est. Quapropter praecipitum scientia excusationem humanis oculis tollit, ut & ipsi peccantes se inexcusabiles esse videant, dum etiam cognitam legem praevariantur, quam si scient, se impleturos esse iactabant: *Ideo autem, inquit, divina eloquia eos inexcusabiles dicunt, qui non ignorantes sed scientes peccant ut secundum iudicium superioris sui, quo multum confidunt de viribus propriae voluntatis, se inexcusabiles videant, quia de ignorantia iam non habent excusationem, dum non est iustitia, hoc, est opus iustitiae.*

Lib. 1. oper. imperf. 111.
Lib. de grat. & lib. arb. 1. 19.
Lib. de Cor. & grat. c. 1.

Epist. 107.

Lib. de grat. & lib. arb. c. 2.

Epist. 105.

Lib. de grat. & lib. arb. 1. 2.

Epist. 105.

libid.

causam presumunt sufficere voluntatem. Merito quippe se omni exultatione carere sentiunt, qui vident non scientiam, sed solam sibi deesse faciendi voluntatem. Quod si voluntas praedita carnalium appetituum, ex quibus omnis inobedientiae pernicia proficitur, flecti nolit, quis excuset? Quis non vehementer arguendum arbitretur? Tanto quippe culpabilior est, quanto duriore factu ita noluerit, ut nec poterit. Quapropter si durissima peccantium voluntas praedito non corrigatur, non tamen idcirco praecipuum inutile censei debet. Si enim defectu voluntatis non cedit homini in beneficium, nascitur

Quarta utilitas: quia iusto Dei iudicio vertitur in supplicium. Non enim voluntas superba mediocriter torquetur, quod scientia rerum agendarum instructa, probitatis larvam, quam sibi habere videbatur, sibi detractam proprioque se iudicio ream damnataeque videt. Vnde quidam olim omnibus panis, inquit Augustinus, quas tyrannorum vel crudelitas excogitavit, vel cupiditas pendit, hanc vitam anteponebat, qua cruciantur homines, qui vitia qua vitare non possunt, coguntur agnoscere. Itaque de correptione qua quoddam exhortationis genus est, & similis operationis & efficaciam ut praecipuum alibi dicit: Patiantur ergo homines se corrigi quando peccant, nec de ipsa correptione contra gratiam arguuntur, nec de gratia contra correptionem: quia & peccatis iusta poena debetur, ET AD IPSAM PERTINET IUSTA CORREPTIO, quae medicinaliter adhibetur, etiam si salus aegrotantis incerta est, ut si is qui corrigitur ad praedestinatorum numerum pertinet: si correptio salubre medicamentum: si autem non pertinet, SIT CORREPTIO PENALE TORMENTUM.

Propter huiusmodi igitur considerationes & causas lex vocata est olim testimonium, ut supra diximus, non solum gratiae implorandae, sed etiam duritiae detestandae quae nullam iustitiam excusari potest. Quae sane testificatio non est inutilis humano generi aut ipsi Deo, quamvis opere non sequente quod praecipitur, quodammodo frustra lex praecipisse videatur. Vnde sanctus Gregorius: Plerumque fit ut cum audientis cor expertibus culpa omnipotentis Dei gratia non repletur, incassum exterius a praedicatoris monetur: quia mutum est os omne quod loquitur, si ille interior in corde non clamet, qui aspirat verba quae audiantur. Et paulo post explicans tamen quomodo non omnino incassum etiam tum loquatur Deus: Nunc est enim, inquit, quod Cum & divina voce admoneri potuit & mutari non potuit, quia exigente culpa malitia iam inuis Deus cor reliquerat, cui fors ad testimonium verba faceret. Porro in istis verbis Augustini quae paulo superius ex capite decimo quarto libri de correptione & gratia citavimus, insinuat nobis

Quinta praecipui, consilij, exhortationis & correptionis utilitas. Nam quandoquidem ista omnia dirigenda vel corrigenda voluntatis adiutoria communia sint reprobis & praedestinis & eorum discretio nobis prorsus

ignota sit, etiam si nullum omnino eorum quos recensimus in obduratis hominibus assequerentur fructum, non tamen idcirco frustra adhibita esse censerentur. Prodesse enim ijs quibus Dei gratia ut proficit, facit, quod quia nobis incertum est, omnibus ista adiutoria adhiberi debent: Nescientes enim, ut Aug. ait, quis pertineat ad praedestinatorum numerum, quis non pertineat, sic affici debemus charitatu affectu ut omnes velimus salvos fieri. Et consequenter admovere omnibus remedia salutis assequenda generalia. Vnde ibidem: Sub isto ergo incerto ex charitate adhibenda est correptio, praecipuum, exhortatio, cuius exitus ignoratur, & pro illo cui adhibetur, orandum est ut sanetur. Quod si nec orantem exaudit Deus, inde in electis nascetur

Sexta utilitas eaque multiplex, primo quia ex praecipui, consilij & ceteris quae plantando & rigando extrinsecus adhibentur, planissime discent nihil illa proficere correctioni, nisi Deus per gratiam dederit intrinsecus incrementum, iuxta illud Augustini: Spiritus sanctus operatur intrinsecus ut valeat aliquid medicina, quae adhibetur extrinsecus. Alioquin etiam si Deus ipse utens creatura sibi subdita, in aliqua specie humana sensus alloquatur humanos, sive istos corpora sive istos, quos ipsi similes habemus in sonitu, nec interiore gratia mentem regat, atque agat, nihil prodest homini omnis praedicatoris veritatis. Vnde illud quod alijs non paucis locis tradit: Nisi divina gratia subveniat adiutorium, quid ei prodest copiosum & ornatum cuiuslibet exhortationis eloquium.

Secundo & illud discent quam caeca, quam dura, quam inflexibilis sit voluntas quam Dei gratia deserit. Ex quo tertio colligent, quantam animi submissioe divinae misericordiae gratias agere debeant, quod eos intus ab illorum societate discreverit, quos frustra foris istidem praecipui & consilij instrui, istidem exhortationibus & minis pulsari vident. Sic enim Deus ex vasis irae notam facit divitias suas in vasa misericordiae. Itaque istud Psalmi tractans, Deus meus demonstravit inimicis meis; hoc est, inquit exponendo Augustinus, quantam circa me habuit misericordiam, in illis mihi demonstravit, circa quos non habuit. Nisi cum debitor suspendatur, minus agit gratias, cui debitum relaxatur. Cum vero nec illos quos excecatos & obduratos & a divina gratia desertos Scriptura testatur, non desinat jubendo, minando, increpando percellere, accusare, redarguere. Hinc quarto discent, defectura gratiae Dei nihil omnino ad innocentiam, sed ad cumulandum potius reatum valere. De quo praclare sanctus Aug tanquam de re inter antiquos gratiae patronos indubitata: Quod vero dicit: Et non dedit Dom. Deus vobis: nullo modo increpans & arguens hoc diceret, nisi ad eorum quoque culpam pertinere intelligi vellet, N E Q V I S Q V A M S E EXHOC EXCVSABILEM PVTET. Simul enim ostendit sine adiutorio Domini Dei eos intelligere & obedire non posse oculis cordis & auribus cordis, & tamen si ADIVTO-

RIVM

Lib. de Me-
troc. 9.

Lib. de Cor.
Gr. 1. 4. 14

Lib. 1. de
grat. Christi
Salvat. 1. 12.

Greg. lib. II
Moral. 1. 5.

lib. 1. 11

lib. 1. 14

lib. 15. de
Crim. 6.

lib. 2. mor.
lib. 1. 1. 13

in Psal. 118

op. 1. 1. 13
sup. Dec.
teron.

RIVM DEI DESIT, NON IDEO A

ESSE EXCUSABILE HOMINIS VI-

TIVM, quoniam iudicio Dei quamvis occulta, ta-

men inusta sunt. Cujus occulta radicem iusti-

tiz, ut aliquo modo Scholasticis tantopere de

re certissima litigantibus patefaceret, alio in

loco non gratiâ sufficientem protulit, qua etiam

ceeci oculis, & lapidei corde, hoc est, durissi-

mam habentes voluntatem, & adversus Deum om-

nia inflexibilem, intelligere & obedire possint.

Hæc enim nihil occulta iustitiæ Dei continet,

sed potius apertissimam hominis consentire

reventis, iniustitiam probat; & non solum

supra citatis verbis ejus ex Deuteronomio, sed

etiam toti doctrinæ Aug. Justinianæ moli refragat:

sed illam assert occulta iustitiæ ratio-

nem, quam supra dedimus, quia scit Deus, se

fecisse hominem rectum ab initio creaturæ: scit

Deus, eum à rectitudine, sua nã. a voluntate deci-

disse, praviusque effectum esse: scit Deus, soli

hominis voluntate factum esse ut ad istam necessitatem

veniret, quam sola voluntate superare non potest: scit

Deus esse inflexibilem peccati penam, quamvis

carnealium oculis mira viceatur, ut amittat

onus quæquo bene uti voluit, cum sine illa posset

difficultate si vellet. Et quid tandem istud est?

Ist est autem ut qui sciens recte non facit, amittat

scire quod rectum sit. Ecce ex. cecatio: Et qui re-

cte facere cum posset, noluit, amittat posse cum vellet.

Ecce obduratio & utrumque divinæ gratiæ

derelictio qua deserti peccatores, non possunt

non esse ceeci corde, durissimi & inflexibiles

voluntate. Hæc igitur primi hominis absque

vitio conditi & ejusdem culpa propria depravi

consideratio, præclarissima illa verba pe-

perit, quibus rationalis creatura itans, à laben-

te discernitur, eademque Dei iustitia in danda

negandaque sufficienti gratiâ aperitur: Si au-

tem hoc adiutorium vel Angelo vel homini cum pri-

mo facti sunt, desisset quoniam non talis natura

facta erat, ut sine divino adiutorio posset ma-

nerere si vellet, non utique sua culpa

cecidisset, Adiutorium nunquam desisset, sine

quo manere non posset. Nunc

autem quibus dicit tale adiutorium, iam pena peccati

est; quibus autem datur, secundum gratiam datur,

non secundum debitum.

Qua, propter eam sanctus Augustinus (quem

Prosper Fulgentius, & quotquot antiquitus

germani gratiæ gratiæ defensores fuerunt,

magno consensu secuti sunt) nunquam du-

bitaverit, quin peccatores iustissime à divino

adiutorio deserantur, desertique intelligere

& obedire non possint, nec ideo excusabile

sit hominis vitium, quod non intelligendo,

vel non obediendo committit, magnope-

mirari soleo, quid sibi Scholastici velint,

quod tam intrepide assumunt, Deum debere

homini conferre gratiam sufficientem, eam-

que auferre non posse, eo quod alioquin ho-

mo alteri, hoc est, Deo tribuere posset inobe-

dienciam suam, qui adiutorium ei necessarium

denegasset. Nec enim satis videntur modum

advertere quo Deus peccatoribus gratiam suf-

ficientem negat. Non enim hoc ita fit, quasi

Deus debitum aliquid auferret, sed quia ne-

gat indebitum, nec illud quidem quod ante

peccatum conferebat, & naturæ rationali ad

diligendum Deum eoque fruendum conditæ,

quodammodo connaturale erat, sed aliud al-

terius generis, quo natura perditâ reparatur.

Nam istud primum integri hominis adju-

torium, jam post inflictum peccati vulnus insuffi-

ciens factum est, non propter auxiliantis gra-

tia mutationem aut subtractionem, sed pro-

pter naturæ lesionem, quæ non potest am-

plius illa gratiâ etiam præsentem adjuvanteque

bonum facere quod ante fecit, nec bonum velle

quod voluit. Malum enim volendo, boni vo-

lendi languorem sibi contraxit, qui concupis-

centia seu creaturarum rerum dilectio nunquam

ut, nec est aliud, ut August. ait, quam desiderium

peccati. Est itaque languor ille quoddam genus

voluntatis, quæ libentissime pertinacissimeque

malum, hoc est, res creatas diligit, nec bonum

quod est Deus diligi sinit, nec aliter potest nisi

bonum diligendo exui atque superari. Ex quo

efficitur ut tale gratiæ adiutorium jam neces-

sarium sit, quo renisus voluntatis opposita su-

peretur, & ipsum bene velle recedatur, quod

per pristinam illam gratiam nequaquam re-

stitui potest. Dicatur itaque tolerabiliter quod

Deus homini, ut primum sine vitio creatus

fuit sufficiens deberet adiutorium, aut alio-

quin sine culpa cecidisset. Sed postquam se-

ipsum impotentem fecit, non gratiæ dimi-

ntione, sed naturæ violatione nec amplius Deo,

etiam idem auxilium largiente, idem jam se sua

voluntate potest, quod illa se potuit. Quis se-

rat ut Deus homini sufficientem volendi boni

faciendique gratiam debere dicatur? Hoc enim

nihil est aliud dicere, quam quod Deus debeat

homini peccatori, non solum eandem illam

gratiam suppeditare quam ante peccatum

contulit, sed etiam naturæ lapsæ vires quibus

concupiscentiam malæ voluntatis comitem su-

peret, restituere, vulnus inflictum tollere, ho-

nam voluntatem reddere, atque ut velit & fa-

ciat, operari; aut certe nisi tanta indebita be-

neficiâ peccatori largiatur Deus, quocunque

sele mala damnataque verterit, per omne libi-

dinum genus sine culpa rapiendam? Non enim,

ut dixi, ullo modo sufficit prior gratia, quam

ante peccatum Deus homini conferebat, &

etiamnum omnibus conferre paratus est si vo-

luntatem ejus ului sufficientem reperiret; sed

alia redemptonis gratia lapsis viribus propria

impartienda est, quæ nisi ipsum bonum velle

recedat & facere, propter innaentem mali se-

mel suscepti voluntatem, peccator amissum

bonum velle non potest. Quod si Schola-

stici falsissimum, absurdissimum, & impiissi-

imum, & Christianæ fidei contrarium esse

concedant, quid aliud consequetur quam pec-

catorem sibi magnum pri vilegium peccando

meruisse, ut qui ante peccatum culpabiliter

dingebat & faciebat malum, post peccatum

Deo idem auxilium conferente, sine culpa

per scelera, facinoræque volutetur, eoque mi-

nius peccet quo malum ardentius ac tenacius

diligat

lib. de perf.
inf. cap. 6.

diligat? Nisi forte per aliud precipitium evadere velint, ut dicant, Deum commisso jam peccato, leges suas aeternas de diligendo & faciundo bono, cavendoque malo abrogare debuisse, ne forte eadem pravariicatoribus, quae innocentibus praecipiendo, jam impossibilia jubere, tyrannica crudelitate censeretur. Quod si tales imaginationes sua se satis absurditate refellendo interimant, agnoscant atque fateantur, posse Deum id ipsum homini post peccatum aeterna sua lege jubere, quod ante peccatum jussit; quamvis ei jam propria culpa factum sit impossibile; nec teneri ipsi conferre magnum illud redemptionis adiutorium, quod hominem nolentem velle facit & facere, quamvis propter contractam voluntatis agritudinem, nullum aliud jam sufficiens sit; nec peccatorem jam sine culpa peccaturum, quamvis sine illo magno adiutorio peccatum jam vitare propria & cul-

pabili volendi infirmitate non possit. Quapropter non est illusoria quoque Dei vocatio, & admonitio, & increpatio, & correptio, quam peccatoribus vel per seipsum, vel per Prophetas suos, vel per visibilem caeli terraque machinam, divinae sapientiae, potentiae, bonitatisque testimoniis plenam adhibet. Tribuit enim quidquid creaturae rationali a se conditae ad audiendam sequendamque vocem suam necessarium fuit. Quod si ipsa merito propriae iniquitatis obduruit, & ita perveraciter in rebeli voluntate persistat, ut reverti nolit, nisi alio potentiori auxilio ipsum velle tribuatur, quis nisi imperitus atque impius dicat, Deum vocando, monendo, corripiendo illudere peccatoribus? Culpa enim ipsorum est, qui in suscepta semel voluntate mala, durissime permanent; quod admonitiones suo effectu careant.

C A P V T XVIII.

Solvuntur quaedam Scripturae loca, quae pro asserenda gratia sufficienti proferuntur, ut, *Quid debui ultra facere vineae meae &c.* Et, *Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent.*

EX his etiam non est difficile quaedam Scripturae loca exponere, quibus nonnulli istam perpetuam gratiae sufficientis assidentiam probari putant. In quibus istud primum est, quod Deus apud Isaiam dicit: *Quid est quod debui ultra facere vineae meae & non feci ei?* Vbi in primis miror quo iudicio locus iste ad hoc propositum adducatur. An forte. Ut gratiam novi Testamenti, sine qua nullus Deo credere, a peccato resurgere, divinisque mandatis de Deo diligendo, beneque vivendo obtemperare possit, peccatoribus etiam debitam esse probent? Si enim non est debita sed gratuita, & absque iniustitia negari potest, ut quid urgentur verba, quibus Deus per Prophetam clamat: *Quid debui ultra facere vineae meae?* Si enim hoc recte urgetur, manifestum est incarnationis gratiam per quam a lapsu suo resurgere possint, peccatoribus esse debitam; nec potuisse Deum humanum genus sub propria iniquitate derelinquere, vel derelictum de duritia iniquae voluntatis increpare, quam sibi male volendo pepererat. Nam secundum Doctorum istorum intelligentiam. Deo timendum erit, ne respondeant; *Quid nos oburgas, qui pro nobis noluit mori, ut nobis gratia bonae voluntatis, quam abjecimus, redderetur?* Quod si stultum est cogitare vel dicere, agnoscant non sapienter pro gratia peccatoribus asserenda illa verba proferri, *Quid debui facere vineae meae?* Attendantque verissime profundissimeque dixisse Augustinum; *Primam esse causam, cur oburgati, quod sint inobediens Deo, sibi debeant displicere, quia fecit Deus*

Isaia 5.

Lib. de Cor. rept. & grat. cap. 6.

A hominem rectum ab initio humana creatura, & non est iniquitas apud Deum. Ac per hoc prima pravitas, qua Deo non obediatur, ab homine est, quia ex rebus dicitur, in qua cum Deum primitus fecit, sua mala voluntate deviens, pravus effectus est. Non enim defectus vel subtractio gratiae, quam homini recto Deus tribuebat, non difficultas interna praceptorum, non operum supernaturalitas, extra ordinem requisita, sed sola pravitas illa voluntatis vera causa est, cur homo praecipienti Deo obtemperare non possit. Haec enim efficit ut quamdiu non redditor homini voluntas bona, quam petulanter abiecit, quaeque sine maxima & gratuita gratia reddi nequit, illa eadem pristina gratia etiam praesente, praecipia sint ei difficilia naturamque corruptam superent, ita ut ea velle & implere non possit. Duritia quippe, hoc est constantia seu perveracia susceptae pravitatis, maleque voluntatis facit, ut praedilectine mortifera qua perfunditur, eam in bonum retorquere non velit, aut non ita velit ut possit. Quod tantum abest ut excuset peccatoris voluntatem, ut majori potius oburgatione & increpatione & poena dignam esse convincat.

Adferunt & illum locum sancti Ioannis: *Si non venissem & locutus fuisset eis, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Et rursum: *Si opera non fecissem in eis, qua nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem & viderunt, & oderunt & me & Patrem meum.* Ex his inquit & similibus locis colligitur, homines accusari non potuisse de peccato, si a Deo non habuissent auxilia quae ad operandum sufficienter.

Sed

1. Cor. 15. 1. Tim. 2. 4. 1. Tim. 2. 4.